

תורה שכלמה

מתורתו של הגאון הצדיק רבי שכלמה רוזנר זצ"ל

גליון ט"ז
פרשת ויקהל-פקודי

לקחי מוסר מן הפרשה

הקב"ה מסייע למי שמקבל על עצמו בעבור קיום התורה

"ויבאו כל איש אשר נשאו לבו, וכל אשר נדבה רוחו אתו, הביאו את תרומת ה'" (שמות ל"ה כ"א).

ולכאורה יש להתבונן מה פשר חילוק וכפל הלשון בפסוק, "אשר נשאו לבו", "וכל אשר נדבה רוחו".

וכתב הרמב"ן: ויבאו כל איש אשר נשאו לבו - על החכמים העושים במלאכה יאמר כן, כי לא מצינו על המתנדבים נשיאות לב, אבל יזכיר בהם נדיבות. וטעם אשר נשאו לבו - לקרבה אל המלאכה, כי לא היה בהם שלמד את המלאכות האלה ממלמד, או מי שאימן בהן ידיו כלל, אבל מצא בטבעו שידע לעשות כן, ויגבה לבו בדרכי ה' לבא לפני משה לאמר לו אני אעשה כל אשר אנכי דובר. [עד כאן].

וכן כתב הרמב"ן בפרשת כי תשא (ל"א ב) על הפסוק "ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור", אמר ה' למשה, ראה קראתי בשם, ומשה אמר לישראל ראו קרא ה' בשם (שמות ל"ה ל). והטעם, כי ישראל במצרים פרוכים בעבודת חומר ולבנים, לא למדו מלאכת כסף וזהב וחורשת אבנים טובות ולא ראו אותם כלל. והנה הוא פלא שימצא בהם אדם חכם גדול בכסף וזהב ובחורשת אבן ועץ וחושב ורוקם ואורג, כי אף בלומדים לפני חכמים לא ימצא בקי בכל האומניות כלם, והיודעים ורגילים בהם בבא ידיהם תמיד בטיט ורפש לא יוכלו לעשות בהן אומנות דקה ויפה. ועוד, שהוא חכם גדול בחכמה בתבונה ובדעת להבין סוד המשכן וכל כליו למה צוו ואל מה ירמוזו. ולכן אמר השם למשה שיראה הפלא הזה, וידע כי הוא מלא אותו רוח אלהים לדעת כל אלה בעבור שיעשה המשכן, כי היה רצון מלפניו לעשות המשכן במדבר, ולכבודו בראו, כי הוא קורא הדורות מראש (ישעיה מ"א ד), כדרך בטרם אצרך בבטן ידעתך ובטרם תצא מרחם הקדשתך (ירמיה א' ה). [עד כאן לשון הרמב"ן].

ומבואר שמי ש"נשאו לבו" הוא מעושי המלאכה ויגבה לבו בדרכי ה', נתן ה' בלבו וכמה תבונה ודעת ולחשוב מחשבות לעשות בזה ובכסף ובנחושת ובחורשת אבן (שמות ל"ה ל"ב-ג), שלא היו לו קודם לכן.

והאור החיים הק' פירש שלענין הנדבה דיבר הכתוב: נשאו לבו ונדבה רוחו - דע כי יש שתי הדרגות במתנדבים, האחד הוא המתנדב ברצון נפשו כפי יכולתו וערך ממונו, ולזה יקרא "נדבה רוחו", ולשולל שאינו עושה הדבר כמו צער בנפשו. והשני, הוא המתנדב יותר מיכולתו מגודל טובות לבו, ולזה יקרא "נשאו לבו", פירוש, שהלב מנשאהו ומעריכו בערך עשיר יותר ממה שהוא, לתת דבר יקר. [עכ"ל האוה"ח הק'. וע"ש].

ולפי זה נראה דכשם שבעשיית המלאכה הקב"ה מלא את מי שנשאו לבו לקרבה אל המלאכה, ונתן בלבו חכמה ותבונה ודעת לחשוב מחשבות בזה ובכסף וגו', כך גם במי שנשאו לבו להתנדב יותר מכפי יכולתו, ויותר ממה שהוא יכול - עליו נאמר "כל איש אשר נשאו לבו וגו' הביאו את תרומת ה'", פירוש, הקב"ה זימן להם שיוכל להשלים מה שנשא אותם לבם להתנדב יותר מכפי יכולתם.

ולמדנו מכאן, שבין לענין לימוד החכמה - שמקבל על עצמו דבר יותר מכפי ערכו. ובין לענין התנדבות מממונו - שמקבל על עצמו לתת יותר מכפי כוחו, ימלא ה' אותו ברוח חכמה ותבונה, וימציא לו הממון שקיבל על עצמו להתנדב ולהשיג למלאכת בית אלהינו. [וראה עוד דברי אגדה (שמות ל"ה כ"א) מה שהוסיף בזה].

מענייני הפרשה

החובה לקבל בסבר פנים יפות דברי ומתנת חברו

"והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אותה והותר" (שמות ל"ז ד).

לכאורה הכותב מלמד שהמלאכה הייתה "דים", ומאידך מסיים הפסוק בסיפא דקרא "והותר". ושמעתי מרבי מרדכי לעוינגר שליט"א, בשם האור החיים הק' שפירש הסתירה בזה, שאף על פי שהייתה המלאכה "והותר", כמו שכתוב לעיל מיניה (שם ה) "מרבים העם להביא מדי העבודה", עם כל זה היה נס שכל המנדבים נדבתם - הייתה נצרכת נדבתם למלאכת המשכן, וזהו "דים".

[א"ה: זו לשון האור החיים הק': והמלאכה הייתה דים וגו' והותר. הם ב' דברים הפכיים, אם דים אינו הותר, ואם הותר אינו דים. וכו'. ואולי שישמיענו הכתוב חובת בני ישראל בעיני המקום, כי לצד שהביאו ישראל יותר משיעור הצריך, חש ה' לכבוד כל איש שטרחו והביאו, ונכנס כל המובא בית ה' במלאכת המשכן, וזה שיעור הכתוב: "והמלאכה" אשר ציוה ה' לעשות במשכן, הספיקה להיכנס בתוכה כל המלאכה שעשו בני ישראל, הגם שהותר, פירוש, שהיה יותר מהצריך, הספיק המקבל לקבל יותר משיעורו על ידי נס. או על זה הדרך: "והמלאכה" שהביאו היתה "דים", לא חסר ולא יותר, הגם שהייתה יותר כפי האמת. והוא אומר "והותר" כי נעשה נס ולא הותר. עכ"ל].

ואין בידי לראות דברי האור החיים הק' במקורם, כאן ברוצסטר. ואם אכן כך כתב האור החיים הק', אם כן תלמדנו תורתנו הקדושה אורחות חיים, שאם התנדב מאן דהו לאיזה דבר, או שלח לו דורון, הרי שמוטל על מקבל החפץ שלא יאמר לו "אין לי צורך בזה", אלא יקבלנו בסבר פנים יפות, כאילו הוא צריך לה, כדי שלא להחליש דעתו.

וכן אם מבשר איש לחבירו בשורה טובה, והשומע כבר יודע בבשורה הטובה, שלא יאמר לו "ידעתי בני ידעתי", אלא יודה לו על הבשורה, ויעשה עצמו כאילו אינו יודע.

וכן בדברי תורה, יעשה עצמו כאילו שומע ונצרך לו החידוש.

ואמרתי להביא לזה ראייה מחז"ל בראש השנה, שהיו מקבלים העדים, אף על פי שכבר קיבלו כת ראשונה או שניה, היו בודקין שאר העדים, ולא היו אומרים להן שאינם נצרכים לקבלת העדות.

ומזה יש לנו ללמוד עד כמה יש לו לאדם להיות זהיר בכבוד חברו ולא להחליש דעתו שכל טרחתו הייתה חנם.

ואולי יש ללמוד כן מן המלאכים שאכלו אצל אברהם, ולא היו זקוקים לאכילה זו, אבל להפיס דעתו של אברהם איבנו אכלו אצלו. [ראה עוד דברי אגדה שמות (ל"ה כ"ז) ועוד שם (ל"ז ו) בזה].

מעלת ותועלת כתיבת חידושי תורה לרבים

אדונינו הרמב"ם כתב וז"ל: כשיאיות הספר לאחד מעולה, אני בוחר לאומר לו. אף על פי שלא יועיל לעשרת אלפים איש שילעגו עלי, עכ"ל. [וראה עוד בדברי ר' שלמה זצ"ל בפתיחת ספרו "והארץ לעולם עומדת" מה שהוסיף וכתב בענין זה].

"תעשו לי נחת רוח אם תקראו בו"

אף בצוואתו של ר' שלמה זצ"ל חקק וכתב לאמר: כן חיברתי חיבור "נדבות פי" על תהלים. תעשו לי נחת רוח אם תקראו בו. וביום היארצייט - עם לימוד המשניות - כל אחד יקרא ביאור פסוק אחד בסדר, ששפתי יהיו דובבות בקבר. אבל בטוחני שתעשו זאת למעני - וגם אני אשתדל בעבורכם אם אוכל.

בהקשר זה נביא קטע קצר מדבריו שנאמרו להגל הוצאת ספרו "נדבות פי" (שנת תש"ג, מתוך הקלטה, נדפסו הדברים בקונטרס "מפנקסו של אבא"), [ולמותר לציין כי תלמידים הרי הם כבנים, כמ"ש חז"ל (סנהדרין י"ט ב), וראה דברי ר' שלמה זצ"ל בדברי אגדה במדבר (י"א י"ב) מה שכתב בזה, ע"ש]:

כשאדם מחבר ספר, תמיד צריך להעמיד לנגד עיניו למי הוא רוצה שהספר הזה יבוא לשימוש, מי יקרא בו, מי ימשיך בו, ומי יסתכל עליו.

כשאדם כותב ספר הוא מצפה שהספר שלו יתפוס מקום חשוב במדף חשוב, לא למעלה למעלה במקום שיד אדם ממשמשת בו רק בפסח..

אם תשאלו על מה אני הסתכלתי כשכתבתי את החיבור הזה? האם חשבתי שזה יהיה "רב מכר"? לא. אלא מה כן? למה התכוון המחבר של נדבות פי?.. הוא התכוון שהילדים שלו יקראו בזה.

אדם לא יכול להקנות ולדבר גם בענייני חסד, בענייני לשון הרע, בסדר התפילה, בתלמוד תורה, אז הוא מבקש בקשה שהילדים שלו יקראו בספר.

אני רוצה לצוות את בני ואת בנותי, חתני, כלותי, נכדי ונכדותי, כתבתי את הדברים כדי שיקראו את זה כאן, כדי שזה יהיה בהווה. אני מבקש בהזדמנות הזאת שיקראו קצת בתהלים שחיברתי. ושוב אני אומר "חיברתי את התהלים האלו למען הילדים שלי". כדי שיקראו בבוא העת.

ולא יעברו על זה בהעברה בעלמא. יש דברים שיותר קשים, ויש דברים שיותר קלים - אבל בדרך כלל השתדלתי בחיבור הזה להנחות ולהקנות מה שהיה בלבבי, מה שהיה שייך לעצמי, ואני רוצה שגם בני אחריי, בני ובנותיי, נכדי ונכדותי, ישמרו דרך ה'.

במלאות שנתיים להסתלקותו של ר' שלמה זצ"ל (ער"ח ניסן) נביא בזה מעט אמרים מדבריו על כתביו, ובהם יתבאר המעלה והתועלת של כתיבת חידו"ת. ועוד.

להלן מתוך דברי "התנצלות" שכתב רבי שלמה זצ"ל על כתיבותיו:

איתא בתנא דבי אליהו רבא (פרק י"ח): מה רוכל זה יש עמו מאה מיני בשמים, אף כל חכם וחכם מישראל יש בו כמה מאות דברי תורה לאמיתן, יש בלבבו מאה מחשבות של מקרא, ומאה של משנה, ומאה מיני תשובות של תלמוד, שנאמר "מי זאת עולה מן המדבר [כתימרות עשן מקוטרות מור ולבונה] וגו' מכל אבקת ווכל" (שיר השירים ג' ו'), והם כמשה ואהרן וכל הדומים להם.

וכיוצא בזה אתה אומר אצל רשעים, כמו דתן ואבירם הרשעים, שנתכוון כל אחד ואחד מהם לעשות מריבה עם חבריהם, ויש בהם מאה מחשבות של גזל, ומאה של עריות, ומאה של שפיכות דמים, שנאמר "לתאוה יבקש נפרד" וגו' (משלי י"ח א'). מפני שמספרין לשון הרע בארץ, ועולה כנגד כסא הכבוד, שנאמר "שמו בשמים פיהם, ולשונם תהלך בארץ" (תהלים ע"ג ט). [עד כאן לשון המודר תדא"ר].

ודברי המדרש תנא דבי אליהו רבה הם התנצלות הכותב, על מה ראה על ככה להעלות דבריו על הכתב. ובודאי ידיני הקורא לכף זכות. אבל לכל אחד ניתנו כמה חידושי תורה לאמיתתן וכמה מחשבות של מקרא וכמה תשובות בתלמוד.

ויהי רצון שנהיה אנחנו וזרענו וזרע זרעינו מאותם שיש בהם מחשבות אלו, ולא מחשבות של גזל ועריות ושל שפיכות דמים ולשון הרע.

ולכן שומה עלינו להעלות מחשבות טובות אלו על הכתב, למען תהיה לי ולזרעי למשמרת.

ואפשר שאם יזכירו מחשבות אלו בפיהם, תהיה לי נחת רוח, ויהיו שפתי דובבות בקבר, כמאמרם ז"ל בכמה מקומות.

וקל וחומר אם על ידי מחשבות אלו יתעורר מאן דהו לחיזוק באמונה או לקיום מצוה או להמנע מעבירה - והיה זה שכרי מאת ה'.

לרגל חג הפסח הקרב ובא

ניתן להשיג במחיר מוזל את חיבורו של ר' שלמה זצ"ל

סיפור יציאת מצרים

ניתן ליצור קשר במלאפון: 053-3123452

פניני שלמה

אם היה יודע שיהא אדם גדול, והרי אין פותחים בנולד.

ותירצו, "דהכא לא חשיב נולד, כיון שהלך לבי רב, דדרך הוא בהולך ללמוד שנעשה אדם גדול". עכ"ל התוספות.

ועל פי דברי הזוהר הקדוש הנ"ל, מבואר, דעל ידי שהולך ללמוד, הוא נתקן בנשמה אחרת יותר קדושה, והוא נעשה "אדם גדול", ואין זה "נולד", שכך הוא הדרך במי שהולך ללמוד שיהא אדם גדול.

ה' מלאכיו" (תהלים ק"ג כ'), ומי הם מלאכיו? אלו הם שעוסקים בתורה שנקראים מלאכיו כאן בארץ. ולזה בקש דוד המלך "לב טהור ברא לי אלהים" (תהלים נ"א י"ב) לעסוק בתורה, ועל ידי זה "ורוח נכון חדש בקרבי". [עכ"ד תרגום הזה"ק].

ועל פי דברי הזוהר הקדוש, מבוארים דברי התוספות בכתובות ד"ה "אדעתא דגברא רבה מי נדרת", שהקשו, היאך התירו לכלבא שבוע בהאי פתחא שלא הדיי את רבי עקיבא

על ידי עסק ולימוד התורה זוכה לנפש קדושה

אמרו רבותינו ז"ל בהקדמת הזוהר הקדוש (דף י"ב ב') שיעסוק בתורה וישתדל בה לתקן נפשו ורוחו, שכיון שאדם עוסק בתורה, נתקן בנשמה אחרת קדושה וכו', דכשאדם אינו עוסק בתורה, אין לו נפש קדושה, והקדושה העליונה אינה שורה עליו, וכשאדם עוסק בתורה, באותו הדיבור שמדבר בה זוכה ל"נפש חיה" ולהיות כמלאכין קדישין, דכתיב "ברכו

"וְכַאֲשֶׁר תִּקְוֶם מִן הַסֵּפֶר – תִּרְחַפְשֵׁי בְּאֶשֶׁר לְמִדַּת אִם יֵשׁ בּוֹ דָּבָר אֲשֶׁר תוּכַל לְקַיְּמוֹ" (איגרת הרמב"ן)